

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työsopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

VN/22728/2024

Yleiset huomiot työryhmän mietinnöstä

Kuljetusliitot KL ry:n jäsenliittoja ovat Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry, Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry, Rautatiealan unioni RAU ry ja Suomen Merimies-Unioni SMU ry.

Kuljetusliitot KL vastustaa hallituksen esittämiä muutoksia sekä yhtyy palkansaajakeskusjärjestöjen eriävään mielipiteeseen. Esitetyt määräaikaista työsopimuksia koskevat muutokset jatkavat hallituksen järjestelmällistä työntekijöiden oikeuksien polkemista ilman tasapainottavia toimia työnantajien velvollisuuksiin tai sosiaaliturvaan. Hallitus jättää jälleen kerran kokonaisarvioinnin tekemättä eikä piittaa siitä, että heidän työlainsäädäntöön sokkona räiskimänsä muutokset osuvat yhä useammin samoihin, jo haavoittuvammassa asemassa oleviin ihmisryhmiin luoden näin kohtuuttomia tilanteita ihmisten elämään ja toimeentuloon.

Hallitus on omaan ohjelmaansa kirjannut, että määräaikaista työsuhteita koskevien lainsäädäntöheikennysten lisäksi lainsäädännössä varmistetaan, ettei muutos lisää työsopimusten perusteetonta ketjuttamista. Sen sijaan, että hallitus noudattaisi tältäkin osin omaa hallitusohjelmaansa, esityksessä nimenomaisesti mahdollistetaan määräaikaaisuusperusteeton ketjutus entistä helpommin. Pysyvän työvoiman tarvetta ei jatkossa tarvitsisi arvioida perusteettomien määräaikaaisuuskohtaisilla laeilla.

Huomionne esityksen vaikutuksista

Kuljetusliitot KL toteaa, että esitetyillä lainsäädäntömuutoksilla heikennetään jälleen kerran työntekijöiden asemaa ilman tasapainottavia toimia esimerkiksi työnantajan velvollisuuksiin tai työvoimapalveluihin ja sosiaaliturvaan. Hallitus jatkaa katkonaista lainsäädäntömuutosten sarjaansa tekemättä kokonaisarviointia muutosten vaikutuksista tai ottamatta huomioon muutosten kohdistumista samoihin, jo entisestään haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisryhmiin. On järkyttävää, että tässäkin esityksessä vaikutusarvioinnissa todetaan esimerkiksi raskaus- ja perhevapaaseen liittyvien syrjintätapausten oletettavasti lisääntyvän, mutta asian estämiseksi ei tehdä yhtään mitään.

Pykälät ja säännöskohtaiset perustelut

Työsopimuslaki

1 luvun 3 a (työntekijän kanssa tehtävä ensimmäinen määräaikainen työsopimus)

Kuljetusliitot KL ei näe millään muotoa tarpeellisena muuttaa työsopimuslakia hallituksen esittämällä tavalla. Hallitus esittää, että työntekijän ja työnantajan välinen ensimmäinen työsuhde voitaisiin solmia määräaikaisena. Tämä olisi mahdollista myös siitä huolimatta, että työnantajan työvoiman tarve on pysyvää. Muutoksella pitkälti hylättäisiin toistaiseksi voimassa olevien työsuhteiden ensisijaisuuden periaate, jota on yritetty varjella muun muassa EU-lainsäädännöllä. Kuljetusliitot KL ei näe muutokselle mitään muuta perustetta kuin halun heikentää työntekijöiden asemaa entisestään ja mahdollistaa työnantajille entistä laajemmat oikeudet roikottaa työntekijöitä perusteettomissa määräaikaisissa työsuhteissa.

Hallitus on mahdollistamassa yhä helpomman määräaikaisten työsopimusten ketjuttamisen, vaikka se nimenomaisesti hallitusohjelmassaan asetti itselleen päinvastaisen tavoitteen. Hallitus on luomassa työmarkkinoille työllistämismallin, jossa työnantaja voi perustaa toimintansa pitkälti lyhyille määräaikaisuuksille ilman muuta perustetta kuin oma halunsa säästää irtisanomisajan palkoissa, mutta myös esimerkiksi vuosilomissa ja kokemusvuosilisissä, kun työntekijät eivät koskaan ylittäisi työsuhde-etujen työsuhteen pituuteen sidottuja rajapyykkejä.

1 luvun 3 b § (määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa)

Kuljetusliitot KL yhtyy palkansaajakeskusjärjestöjen eriävässä mielipiteessä tuotuun huoleen siitä, että esitetyillä lainsäädäntömuutoksilla pitkäaikaistyöttömien asema tulee entisestään heikkenemään.

5 luvun 4 § (lomautusilmoitus)

Kuljetusliitot KL vastustaa hallituksen esittämää lomautusilmoitusajan lyhentämistä 14 päivästä 7 päivään. Ilmoitusajan lyhentäminen on suora leikkaus työntekijän toimeentuloon. Ilmoitusajan lyhentäminen heikentää entisestään työntekijän asemaa, kun toimeentulon tippumiseen varautumiseen on entistä vähemmän aikaa.

Kuljetusliitot KL ei myöskään hyväksy ehdotusta, jonka mukaan työehtosopimuksen 7 päivää ylittävistä lomautusajasta voitaisiin poiketa luottamusmiehen, luottamusvaltuutetun, muun työntekijöiden edustajan tai henkilöstön taikka henkilöstöryhmän kanssa paikallisesti sopien. Hallitus ehti vasta heikentää työntekijöiden asemaa säätämällä paikallisen sopimisen laajentamisesta ja jo nyt tällaiset ilman luottamusmiestä tehdyt paikallisen sopimisen ryhmät ovat aiheuttaneet ongelmia. Kun

työpaikoilla ei ole ollut ammattiliiton luottamusmiestä, on työnantaja pyytänyt ryhmään itselleen läheisimmän työntekijöiden edustajan, jonka kanssa työntekijöiden työehtoja on heikennetty. Paikallisessa sopimisessa työntekijöitä edustanut henkilö ei ole kysynyt muiden työntekijöiden mielipidettä lainkaan vaan on työnantajan johdatuksella sopinut koko henkilöstön työehtojen heikentämisestä. Tällaisen paikallisen sopimisen kulttuurin hallitus haluaa mahdollistaa myös lomautusilmoitusaikojen osalta.

Kuljetusliitot KL korostaa lisäksi palkansaajakeskusjärjestöjen eriävästä mielipiteestä esiin käyvää huomiota siitä, että lomautusilmoitusaikojen paikallisen sopimisen säännöksiä ollaan säätämässä laajemmiksi kuin aiemmin säädettyjen paikallisen sopimisen reunaehdot. Eri säännöksiin kohdistuvat erilaiset paikallisen sopimisen reunaehdot ovat omiaan tekemään koko paikallisen sopimisen sääntelystä entistä sekavampaa puhumattakaan siitä, että se on Suomea sitovien ILO:n sopimusvelvoitteiden vastaista.

6 luvun 1 § (määräaikaiset työsopimukset)

Kuljetusliitot KL vastustaa hallituksen esitystä, jonka mukaan määräaikainen työsopimus olisi molemminpuolisesti irtisanottavissa kuuden kuukauden jälkeen. Määräaikaiset työsuhteet ovat lähestulkoon aina työnantajan valinta, johon työntekijän täytyy tyytyä. Hienoista tasapainoa on tuonut se, ettei määräaikaista työsuhdetta pääsääntöisesti voida irtisanoa, jolloin työntekijä on voinut luottaa siihen, että töitä riittää sopimuksen loppuun saakka. Määräaikaisen työsopimuksen irtisanomisesta on voitu lisäksi sopia yhdessä. Hallitukselle ei riitä, että työnantajat saavat aiempaa merkittävästi laajemmat mahdollisuudet määräaikaisten työsuhteiden käyttöön vaan hallitus haluaa lisäksi, että työnantaja voi kuuden kuukauden jälkeen myös irtisanoa sopimuksen, johon on itsensä määräajaksi sitonut. Esitys on epätasapainossaan järkyttävä.

Kuljetusliitot KL vaatii, että määräaikaisen työsopimuksen irtisanomisoikeus rajataan koskemaan ainoastaan työntekijää, jolloin työntekijällä on mahdollista siirtyä määräaikaisesta työsuhteesta paremmin työllistävään työhön tilaisuuden auetessa. Lisäksi Kuljetusliitot KL yhtyy palkansaajakeskusjärjestöjen eriävässä mielipiteessään tekemään esitykseen, jonka mukaan työntekijän irtisanomisoikeuteen ei asetettaisi sopimuksen kestoa koskevaa rajoitusta sen välttämiseksi, että työnantaja solmii lyhyempiä, peräkkäisiä määräaikaisia työsuhteita ja näin pyrkii välttämään työntekijän irtisanomisoikeutta.

6 luvun 6 § (työntekijän takaisin ottaminen)

Kuljetusliitot KL vastustaa takaisinottovelvollisuuden poistamista alle 50 henkeä työllistävilta yrityksiltä. Esitys on jälleen kerran suora heikennys työntekijän työsuhdeturvaan ilman tasapainottavia toimia. Lisäksi esitetty 50 työntekijän laskentatapa vasta työn ilmaantuessa aiheuttaa tilanteen, jossa työntekijä ei työsuhteen päättyessä tiedä, sovelletaanko hänen entiseen työnantajaansa takaisinottovelvollisuutta vai ei.

Kuten palkansaajakeskusjärjestöt ovat eriävissä mielipiteessään todenneet, esitetty muutos tullee lisäämään tuotannollis-taloudellisten irtisanomisten riitauttamista. Tuotannollis-taloudellisia irtisanomisperiaatteita ei olla muuttamassa, mutta takaisinottovelvollisuuden poistaminen alle 50 hengen työnantajilta voi antaa työnantajille virheellisen käsityksen siitä, että pian irtisanomisen jälkeen voisi palkata samoihin tehtäviin uuden työntekijän.

Merityösopimuslaki

1 luvun 3 § (työsopimuksen muoto ja sisältö), 1 luvun 4 a § (työntekijän kanssa tehtävä ensimmäinen määräaikainen työ sopimus), 1 luvun 4 b § (määräaikaisen työ sopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa), 2 luvun 5 § (vapautuvista työpaikoista tiedottaminen ja velvollisuus pyynnöstä antaa tietoa turvaavammasta työsuhtemuodosta), 6 luvun 4 § (lomautusilmoitus), 6 luvun 7 § (lomautetun työntekijän työsuhteen päättymisen), 7 luvun 1 § (määräaikaiset sopimukset) ja 7 luvun 9 § (työntekijän takaisin ottaminen)

Hallitus on esittämässä merityösopimuslakiin pitkälti samoja heikennyksiä kuin työ sopimuslakiin. Kuljetusliitot KL vastustaa merityösopimuslakiin esitettyjä muutoksia samoin perustein kuin työ sopimuslakiin esitettyjä.

Muut kysymykset

Lomautusilmoituksen toimittaminen työntekijän tietoon: Onko tarvetta säätää lomautusilmoituksen osalta vastaavatyypistä vastaanotto-olettamaa, joka liittyy työ sopimuksen päättämisilmoituksen toimittamiseen? (vrt. TSL 9 luvun 4 §:n 1 momentti)

Kuljetusliitot KL ei näe tarvetta esitetyn vastaanotto-olettaman säätämiselle. Vastaanotto-olettaman laajentaminen lomautusilmoitukseen saattaisi johtaa tilanteeseen, jossa työntekijä ei olisi tietoinen palkanmaksun päättymisestä. Hallitus ei ole perustellut, mikä olisi tällaisen sääntelyn tarve eikä vaikutusarviointia ole. Muutos olisi suora heikennys työntekijän työsuhteturvaan eikä sitä esitetä tasapainotettavaksi millään muotoa.